

BEEELD EN GELUID

2020

24%

43%

**TRENDMONITOR
AUDIOVISUELE COLLECTIES
IN NEDERLAND**

TRENDMONITOR AUDIOVISUELE COLLECTIES IN NEDERLAND 2020

COLOFON

Dit is een uitgave van het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid,
Hilversum, Oktober 2020

Auteurs:

Janine Mulder (KWINK groep)
Sietse Compagner (KWINK groep)
Erwin Verbruggen (Beeld en Geluid)

Met medewerking van:

Rogier van Schelven (KWINK groep)
Jesse de Vos (Beeld en Geluid)
Kristina Petrasova (Beeld en Geluid)
Maarten Brinkerink (Beeld en Geluid)
Jasper Snoeren (Beeld en Geluid)
Saskia Arentsen (Beeld en Geluid)

2

Vormgeving: Thijs Horseling (Tice Grafisch Ontwerp)
Afbeeldingen: Sebastiaan ter Burg (CC BY 2.0)

Postbus 1060, 1200 BB Hilversum
www.beeldengeluid.nl

Deze uitgave is online beschikbaar op <https://publications.beeldengeluid.nl/pub/689/en>
https://kennisbank.avanet.nl/trendmonitor_2020/

Deze uitgave wordt beschikbaar gesteld onder de Creative Commons-licentie
Naamsvermelding-GelijkDelen 4.0 Internationaal (CC BY-SA 4.0).
Zie <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.nl> voor meer informatie.

Woord vooraf

Met het grootste genoegen presenteren we de TrendMonitor Audiovisuele Collecties in Nederland 2020. Deze derde editie van de TrendMonitor geeft de actuele stand van zaken wat betreft audiovisueel materiaal bij collectionerende instellingen in Nederland en biedt inzage in de trends en ontwikkelingen op het gebied van digitalisering en duurzame toegang.

Als nationaal media-instituut beschouwt Beeld en Geluid het als haar kerntaak om de zorg voor audiovisuele collecties in Nederland te verbeteren. We onderhouden, onder toezicht van de Domeinraad, AVA_Net: het netwerk dat vakspecifieke kennis deelt via de kennisbank, trainingen, expertmeetings, het online forum Kennisplatform Audiovisueel Erfgoed, de website én ons jaarlijkse symposium. Binnen het Netwerk Digitaal Erfgoed vormt Beeld en Geluid het landelijke knooppunt voor de AV- en mediasector. We dragen bij aan de Nationale Strategie Digitaal Erfgoed¹ van het netwerk rondom de duurzaamheid en toegankelijkheid van media en audiovisuele materialen.

In 1998 voerde één van de Beeld en Geluid-voorgangers, het toenmalige Nederlands Audiovisueel Archief (NAA), de Nationale Inventarisatie Audiovisuele Collecties uit. Voor het eerst bestreek inventarisatieonderzoek naar audiovisuele materialen heel Nederland. Het onderzoek maakte de balans op van de totale hoeveelheid film-, video- en geluidscollecties en stelde de cultuurhistorische waarde van die collecties en hun staat van conservering vast. Het NAA zond vragenlijsten naar alle bekende beheerders van audiovisuele collecties en naar instellingen waarvan werd vermoed dat ze audiovisuele materialen beheerden. Dankzij de hulp van regionale audiovisuele archieven en andere provinciale organisaties vulden 576 instellingen de vragenlijsten in.²

Op basis van deze inventarisatie stelde het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap een budget beschikbaar aan de Mondriaan Stichting voor de conservering van regionale en lokale audiovisuele collecties. Hiermee werd het project 'Conservering lokale en regionale audiovisuele collecties' ingericht. Het project zorgde voor de conservering van meer dan 12.000 uur audiovisueel materiaal.³ Een jaar na afronding van dit project ging Beelden voor de Toekomst van start, een ambitieus programma voor het conserveren en digitaliseren van audiovisuele collecties. Voor de nationale en internationale erfgoedsector een project van ongekennde omvang: in zeven jaar tijd werden meer dan 200.000 uur aan film-, video- en audio-opnames en 2,5 miljoen foto's gedigitaliseerd en duurzaam toegankelijk gemaakt.⁴ Omdat dit project zich met name op nationale spelers richtte, voerde Beeld en Geluid een quickscan uit onder beheerders van audiovisuele collecties in de erfgoedsector die het beheer van AV niet als hoofdtaak hebben, met als doel beter zicht te krijgen op hun ondersteuningsbehoeften. Organisaties gaven hierin aan vooral behoefte te hebben aan middelen om hun collecties te digitaliseren. Ook signaleerden ze een gebrek aan kennis om een betrouwbare slag van analoog naar digitaal te kunnen maken.⁵

1. "Nationale Strategie Digitaal Erfgoed." Den Haag: Netwerk Digitaal Erfgoed, Maart 2015. <https://www.netwerkdigitaal erfgoed.nl/over-het-netwerk/nationale-strategie/>.

2. Lauwers, Mieke, red. "Horen zien en zwijgen: conclusies van de Nationale Inventarisatie Audiovisuele Collecties". Hilversum: Nederlands Audiovisueel Archief (NAA), september 1999. <https://publications.beeldengeluid.nl/pub/460>.

3. Veenstra, Obby, en Tamara van Zwol. "Regionale audiovisuele collecties: nationale zorg". Project conservering lokale en regionale audiovisuele collecties 2002 - 2006. Nationaal Overleg Regionale Audiovisuele Archieven (NORAA), november 2006.

4. Van Exel, Thijs, Paul Keller, Johan Oomen, Maarten Brinkerink, Walter Swagemakers, en Liesbeth Keijser. "Beelden van het verleden: 7 jaar beelden voor de toekomst", maart 2015. <https://publications.beeldengeluid.nl/pub/17>.

5. Van der Windt, Hans, red. "Verkenning digitale AV-collectie NL: Eindrapportage van een onderzoek onder erfgoedinstellingen door Beeld en Geluid". Hilversum: Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid, 2012. <https://publications.beeldengeluid.nl/pub/682>.

In 2015 begon Beeld en Geluid, in zijn rol als knooppunt voor de AV- en mediasector binnen het Netwerk Digitaal Erfgoed, met de TrendMonitor Audiovisuele Collecties in Nederland, een terugkerend onderzoek naar de trends en ontwikkelingen op het gebied van digitalisering en conservering, beleidsprioriteiten, kennisbehoeften, beschikbare voorzieningen, budgetten, uitdagingen en knelpunten. Dit is het vierde rapport in deze reeks: naast de twee TrendMonitors uit 2016⁶ en 2018,⁷ voerden we ook een diepteonderzoek naar kennisbehoeften omtrent het beheer en behoud van audiovisuele materialen uit.⁸ Voorliggend rapport geeft voor de derde keer inzage in de actuele stand van zaken wat betreft Audiovisueel materiaal bij collectionerende instellingen in Nederlanden en biedt inzage in de trends en ontwikkelingen op het gebied van digitalisering en duurzame toegang. Naast deze algemeen beschouwende landschapsschets presenteren we ook het tweede diepteonderzoek, dit keer naar behoeftes voor online uitspeelplatforms voor audiovisuele collecties.

Wij wensen je veel leesplezier. Voor vragen en voorstellen voor vervolgacties, ontvangen we graag je bedenkingen - via mail dan wel op het door AVA_Net beheerde online forum Kennisplatform Audiovisueel Erfgoed.⁹

Met hartelijke groet,

Eppo van Nispen tot Sevenaer
Algemeen directeur
evnispen@beeldengeluid.nl

6. Graaf, Maurits van der. "TrendMonitor Audiovisuele Collecties in Nederland". Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid, mei 2016. <http://publications.beeldengeluid.nl/pub/432>.

7. ———. "TrendMonitor Audiovisuele Collecties in Nederland 2018". Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid, 18 juni 2018. <http://publications.beeldengeluid.nl/pub/614>.

8. Graaf, Maurits van der, Rosa A. van Santen, en Jasper M.C. Snoeren. "Kennisbehoeften omtrent het beheer en behoud van audiovisuele materialen". Hilversum: Netherlands Institute for Sound and Vision, september 2017. <http://publications.beeldengeluid.nl/pub/557/>

9. <https://kia.pleio.nl/groups/view/55793936/kennisplatform-audiovisueel-erfgoed>

INHOUDSOPGAVE

Managementsamenvatting	6
1. Inleiding	7
2. Onderzoeksmethodiek	8
2.1 Onderzoekspopulatie	8
2.2 Respons en representativiteit	9
3. Audiovisuele collecties: omvang en beheer	11
3.1 Audiovisueel materiaal	11
3.2 Omvang en aard van de audiovisuele collectie	12
3.3 Fysieke versus digitale collecties en de verwerving van audiovisueel materiaal	15
3.4 Financiering audiovisueel materiaal	16
3.5 Organisatie en (IT-)infrastructuur	18
4. Digitalisering en born digital audiovisueel materiaal	20
4.1 Digitaliseringsgraad en te digitaliseren analoog materiaal	20
4.2 Het digitaliseringsproces	23
4.3 Verwerving en beheer van born digital audiovisueel materiaal	23
4.4 Beleid omtrent de instroom van born digital audiovisueel materiaal	26
5. Beschikbaarstelling van audiovisuele collecties	28
5.1 Kennisbehoeften met betrekking tot het beschikbaar stellen van audiovisuele collecties	28
5.2 Kansen, ontwikkelingen en belemmeringen	31
6. Conclusies	32
Bijlage: overzicht gesprekpartners	34

Managementsamenvatting

Deze derde TrendMonitor Audiovisuele Collecties in Nederland geeft een overzicht van de stand van zaken wat betreft audiovisueel materiaal bij collectionerende instellingen in Nederland.

Het onderzoek is uitgevoerd in de periode mei tot en met december 2019, middels een online enquête, interviews met instellingen en een focusgroep. Voor de vragenlijst hanteerden we dezelfde onderwerpen en vraagstellingen als in 2016 en 2018.

Onder audiovisueel materiaal verstaan we zowel geluidsopnames als bewegend beeld, al dan niet voorzien van geluid. Uit de eerdere trendmonitors weten we dat audiovisuele materialen een verschillende rol en betekenis vervullen binnen de collecties van de overheidsarchieven, bedrijfsarchieven, musea, omroepen en overige instellingen. Voor sommige instellingen is audiovisueel materiaal uitsluitend bedoeld voor raadpleging in het archief terwijl het bijvoorbeeld door musea ook wordt gebruikt in de tentoonstellingsruimte.

Audiovisueel materiaal is vaak niet het enige type materiaal dat een instelling in haar collectie heeft. Voor de toekomst verwacht de meerderheid van de respondenten (58%) dat het aandeel van audiovisueel materiaal in de collectie in de komende jaren stabiel zal blijven. Wel zien we een toenemende aanwas van born digital materiaal in de collecties van instellingen. Hierbij is van belang dat er beleid is omtrent de instroom van born digital audiovisueel materiaal in de collectie. Op dit moment hanteert de meerderheid van de instellingen geen beleid omtrent de instroom van born digital audiovisueel materiaal.

In eerdere TrendMonitors kwam naar voren dat het collectioneren, beheren en beschikbaar stellen van audiovisueel materiaal een specialisme is. Veel organisaties zijn niet of onvoldoende toegerust op deze taak. Het beeld is dat de betrokkenheid van medewerkers en vrijwilligers licht is toegenomen ten opzichte van 2017.

De digitalisering van analoog materiaal bij instellingen is van belang voor het behouden van de collectie voor de toekomst. De belangrijkste observatie met betrekking tot de algehele digitaliseringsgraad is een toename in 2019 ten opzichte van 2017. Tegelijkertijd geven instellingen ook aan dat het aandeel van analoge audiovisuele collecties dat nog gedigitaliseerd zal worden afneemt. Om te digitaliseren is het van belang dat instellingen faciliteiten hebben om te kunnen digitaliseren. 60% van de respondenten geeft aan niet te beschikken over een zogeheten 'digitaliseringsstraat'.

Tot slot kent de sector verschillende kenniscentra en kennisbanken. Ook kent de sector verschillende netwerkorganisaties, waaronder AVA_Net. De drie belangrijkste aandachtsgebieden voor netwerkorganisaties volgens de respondenten zijn kennisdeling en -verspreiding onder erfgoedinstellingen, het aanpakken van rechtenkwesties en bewustwording van het belang van duurzame opslag en ontsluiting van audiovisueel materiaal bij toeleverende instellingen.

1. Inleiding

Na een eerste landelijke inventarisatie van analoge audiovisuele collecties in 1998 - nog vóór ons digitale tijdsgewricht goed van start ging - en een verkenning van de digitale audiovisuele collecties in 2012, begon het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid in 2016 met een tweejaarlijkse TrendMonitor Audiovisuele Collecties in Nederland.

7

Deze periodieke studies bieden een stand van zaken over de gezondheid van de audiovisuele materialen die zijn opgenomen in de collecties van een breed scala aan organisaties. Daarnaast bieden ze inzage in de trends en ontwikkelingen op het gebied van digitalisering en conservering, beleidsprioriteiten, kennisbehoeften, beschikbare voorzieningen, budgetten, uitdagingen en knelpunten.

Als landelijk knooppunt voor de audiovisuele en mediasector binnen het Netwerk Digitaal Erfgoed, levert Beeld en Geluid een actieve bijdrage aan de Nationale Strategie Digitaal Erfgoed¹⁰, in het bijzonder rondom de duurzaamheid en toegankelijkheid van media en audiovisueel erfgoedmateriaal. De uitkomsten van het TrendMonitor-onderzoek geven richting aan de activiteiten van Beeld en Geluid en van AVA_Net, het kennisnetwerk van audiovisuele collectiehouders in Nederland. Daarnaast dienen ze ook als staalkaart en graadmeter voor de gezondheid en beschikbaarheid van de geluiden en bewegende beelden die ons nationale geheugen vormen.

In dit verslag beschrijven we de uitkomsten van het TrendMonitor-onderzoek. Voor de volledige (geanonimiseerde) data van dit onderzoek, en die van de eerdere edities, verwijzen we je graag naar de data op Zenodo.¹¹

10. Netwerk Digitaal Erfgoed. "Nationale strategie digitaal erfgoed", maart 2015. <https://www.netwerkdigitaal erfgoed.nl/over-het-netwerk/nationale-strategie/>

11. Trendmonitor 2020, zie: https://zenodo.org/record/4011874#.X09__GczbuQ

2. Onderzoeksmethodiek

Waar bevindt zich het audiovisuele erfgoed van en in Nederland? Voor het uitzetten van de online enquête van de TrendMonitor verdelen we de instellingen waarin audiovisueel materiaal is ondergebracht in:

1. overheidsarchieven,
2. bedrijfsarchieven,
3. regionale en lokale omroepen,
4. instellingen uit de museumsector,
5. overige instellingen - vooral (collectiehoudende) onderzoeksinstellingen zoals universiteiten, hogescholen en erfgoedbrede instellingen.

De vragenlijst hanteerde dezelfde onderwerpen en vraagstellingen als in 2016 en 2018. Wel pasten we de formulering van de antwoordmogelijkheden tekstueel hier en daar aan en verduidelijkten we enkele vragen. Ook voegden we aan een aantal vragen de antwoordoptie 'weet ik niet' toe.

Als aanvulling op de enquête voerden we 12 (telefonische) interviews met verschillende instellingen. Een door ons georganiseerde focusgroep zorgde voor duiding en verdieping van de enquêteresultaten. Een overzicht van de gesprekspartners vind je in de bijlage.

2.1 Onderzoekspopulatie

De respondenten nodigden we uit aan de hand van een adressenbestand dat we ook voor de enquêtes in de vorige TrendMonitors gebruikten. Deze adressenlijst pasten we op verschillende momenten aan: naar aanleiding van het diepte-onderzoek 2017 en op basis van

de deelnemersgegevens van het AVA_Net Symposium in 2016 en 2017. Verder werkten we het adressenbestand bij naar aanleiding van de nieuwste enquête die we in dit rapport presenteren. Het adressenbestand dat we voor de TrendMonitor 2020 gebruikten bestaat uit 466¹² contacten.

2.2 Respons en representativiteit

Op 8 mei 2019 verstuurden we per e-mail de uitnodigingen voor de enquête. De uitnodiging bevatte een link naar de online vragenlijst. We stuurden twee herinneringen. In totaal benaderden we 466 contacten. 16% hiervan vulde de enquête in. Van de 466 contacten konden we 62 contacten niet bereiken doordat de e-mailadressen niet werken. Het netto aantal aangeschreven contacten komt daarmee op 404. Een overzicht van de totale respons, de respons per type instelling en de respons in eerdere enquêtes, zie je in tabel 1. Wanneer we in de rapportage een enquêteresultaat verder uitdiepen, dan tonen we de respons van de enquêtevraag.

Type instelling	Aangeschreven (netto)	Respons - aantal	Respons - percentage in 2019	Respons - percentage in 2017	Respons - percentage in 2015
Totaal	466 (404)	75	16%	27%	27%
Overheids-archieven	58	25	43%	52%	49%
Bedrijfs-archieven	29	7	24%	32%	54%
Regionale en lokale omroepen	223	9	4%	14%	15%
Museumsector	50	10	20%	35%	34%
Overig	46	8	17%	39%	22%
Onbekend	40	16	40%	n.v.t.	n.v.t.

Tabel 1. Overzicht respons

12. Beeld en Geluid nam niet deel aan het onderzoek.

Bovenstaande tabel laat zien dat de algehele respons in 2019 lager is dan in voorgaande jaren. Deze lagere respons speelt met name bij regionale en lokale omroepen, overige archieven en in mindere mate bij de museumsector. De respons onder overheidsarchieven is iets afgenomen, maar met 43% nog steeds vrij hoog. Een mogelijke verklaring voor de geringere respons is het feit dat we de vragenlijst dit jaar op een ander moment verstuurden (mei in plaats van december) en dat de periode tussen de vragenlijsten korter was (1,5 jaar in plaats van 2 jaar).

Met een totale respons van 16% beschouwen de resultaten wel als voldoende representatief. Om de representativiteit verder te borgen hebben we de uitkomsten van de enquête waar mogelijk getoetst aan de bevindingen uit de gevoerde interviews.

3. Audiovisuele collecties: omvang en beheer

Dit hoofdstuk beschrijft de audiovisuele collecties van instellingen. De beschrijving omvat (een inschatting van) de huidige omvang van de collecties, de samenstelling van de collecties en de manier waarop de collecties beheerd worden. Waar mogelijk en relevant maken we een vergelijking met informatie uit eerdere TrendMonitors. We starten met een toelichting op wat audiovisueel materiaal eigenlijk is.

3.1 Audiovisueel materiaal

Onder audiovisueel materiaal verstaan we zowel geluidsopnames als bewegend beeld, al dan niet voorzien van geluid. Voorbeelden van dit materiaal zijn historische amateurfilmopnames, maar ook radio- en televisieprogramma's. In het onderzoek hanteren we geen vaste definitie, maar laten we de interpretatie van de term 'audiovisueel' over aan de respondenten.

Uit de eerdere TrendMonitors weten we dat audiovisuele materialen een verschillende rol en betekenis vervullen binnen de collecties van de overheidsarchieven, bedrijfsarchieven, musea, omroepen en overige instellingen.

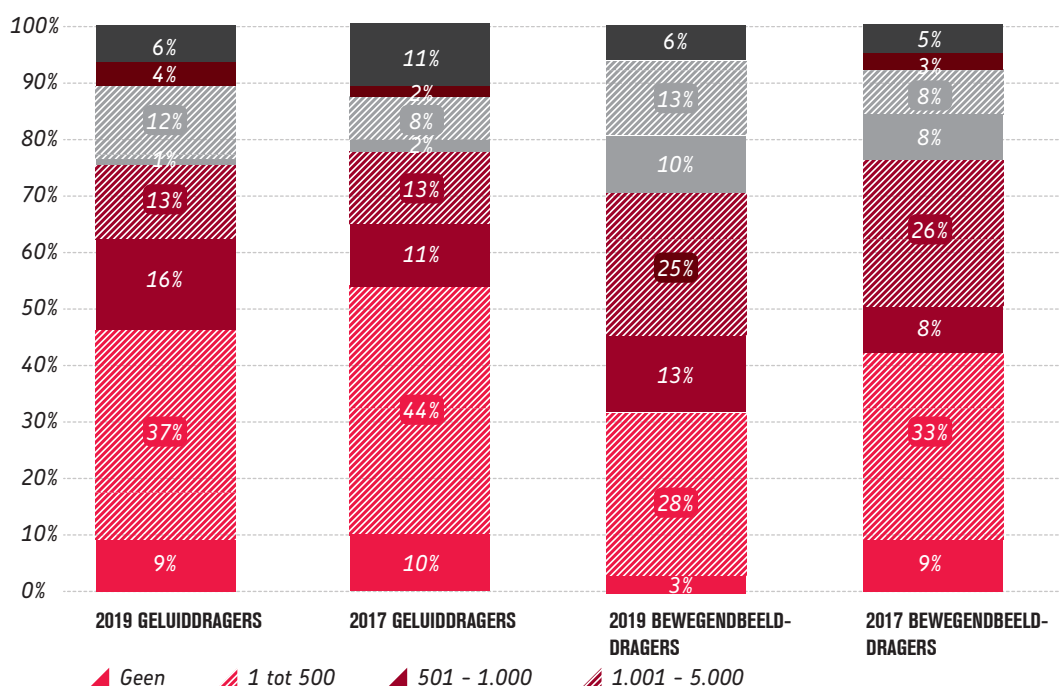
- Bij overheidsarchieven is het aandeel audiovisueel materiaal in de collecties in het algemeen beperkt. We zien dit met name terug in de resultaten over organisatorische aspecten rond audiovisueel materiaal. Er is echter ook een aantal overheidsarchieven dat gespecialiseerd is in Audiovisueel materiaal, zoals het Gronings AudioVisueel Archief (nauw verbonden aan de RHC Groninger Archieven) en het Fries Film Archief (gelieerd aan Tresoar).
- Bij de bedrijfsarchieven speelt audiovisueel materiaal vaak een grotere rol. Historische bedrijfsfilms of televisiereclames worden van groot belang geacht voor ondersteuning van het merk van het bedrijf. Ook produceren bedrijven tegenwoordig steeds meer audiovisueel

- materiaal dat gearhiveerd dient te worden.
- Regionale en lokale omroepen nemen een andere positie in. Zij werken natuurlijk vooral met audiovisueel materiaal, maar hebben een andere reden voor collectievorming: hun archieven dienen uitsluitend voor eventueel hergebruik in toekomstige uitzendingen. De meeste van deze archieven kunnen dan ook beter gekarakteriseerd worden als werkarchieven.
 - In de museumsector bevindt het meeste audiovisueel materiaal zich in de zogenoemde para-collecties: documentatie over tentoonstellingen, kunstenaars en kunstwerken en het audiovisueel materiaal dat ontwikkeld is voor gebruik in de tentoonstellingsruimte. Slechts een beperkt deel van het Audiovisueel materiaal binnen de museumsector heeft betrekking op objecten in de museale collectie, zoals mediakunst. Dit materiaal wordt veelal beheerd door LIMA.
 - Bij de overige instellingen, zoals collectiehoudende onderzoeksinstellingen, gaat het onder andere om audiovisueel materiaal dat voortkomt uit onderzoek, zoals geluidsopnamen van talen en dialecten, opnames van expedities of opgravingen, of om educatief materiaal, zoals opnames van cursussen/bijeenkomsten.

3.2 Omvang en aard van de audiovisuele collectie

Respondenten geven de aard en de omvang van hun audiovisuele collectie aan. We vragen ze specifiek naar de hoeveelheid fysieke beeld- en geluidsdragers die hun instellingen beheren. Voorbeelden van beeld- en geluidsdragers zijn onder andere audiotapes, cd's, videotapes of dvd's. De aard en omvang van de collecties staan beschreven in figuur 1.

Indicatie aantallen fysieke dragers in collectie

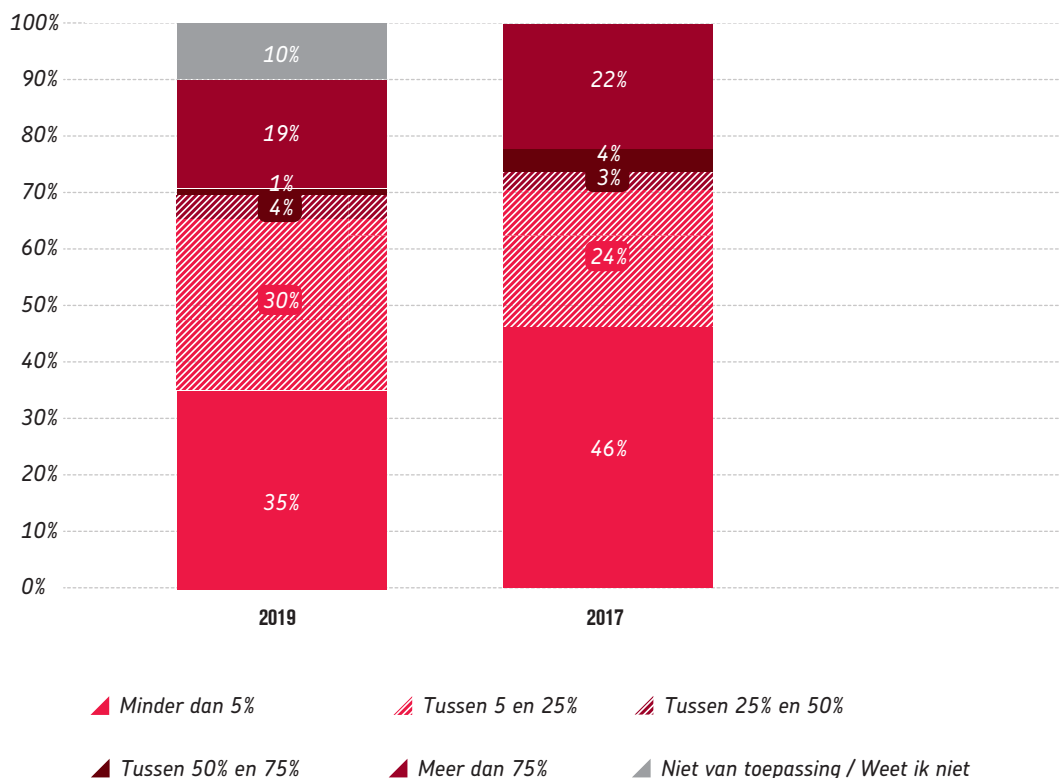

Figuur 1. Respondenten geven een indicatie van de aantallen fysieke beeld- en geluidsdragers in de collectie. N=67

Het lijkt erop dat het aantal beeld- en geluidsdragers bij instellingen ten opzichte van 2017 is toegenomen. Het aandeel respondenten dat aangeeft weinig dragers te beheren (geen of 1 tot 500) nam in twee jaar voor zowel beeld- als geluidsmateriaal af. Tegelijk groeide het aandeel respondenten dat aangeeft een groter aantal dragers te beheren.

Audiovisueel materiaal is vaak niet het enige type materiaal dat een instelling in haar collectie heeft. Daarom kunnen respondenten tevens een schatting aangeven van het aandeel audiovisueel materiaal in de gehele collectie. Figuur 2 laat zien dat bij bijna 80% van de respondenten maximaal 25% van de collectie uit audiovisueel materiaal bestaat.

Audiovisueel materiaal neemt in onze collectie op dit moment het volgende aandeel in (schatting):

Figuur 2. Aandeel audiovisueel materiaal in collectie. N=69.

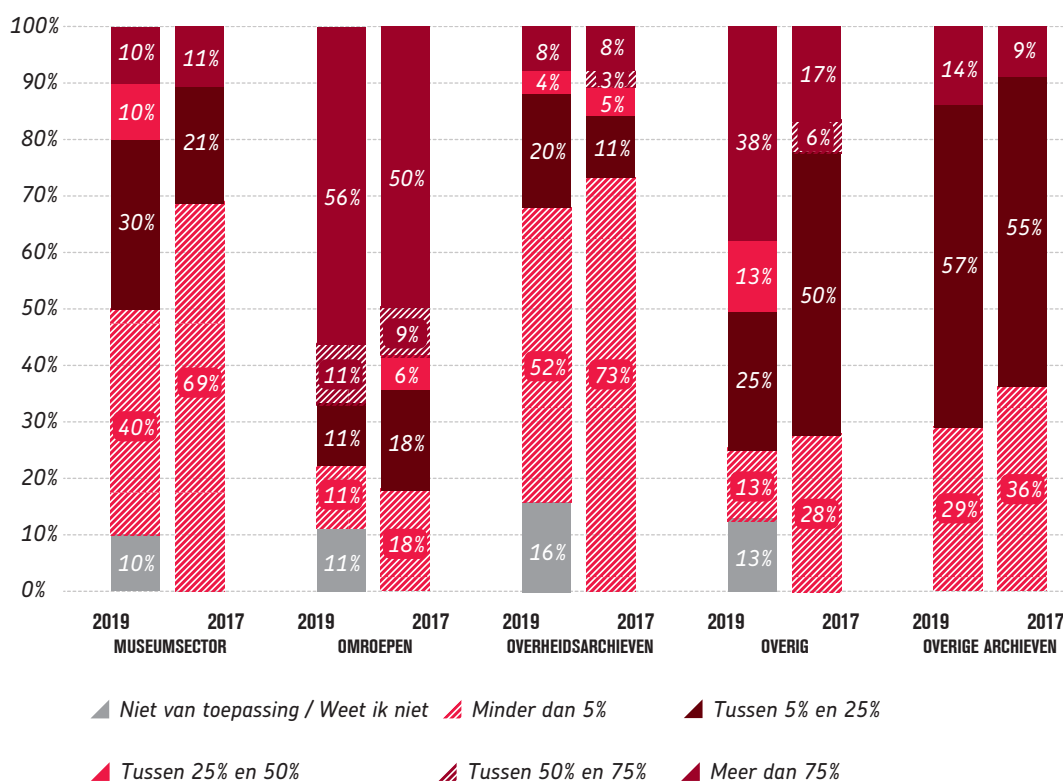
Een minderheid van de respondenten (19%) geeft aan dat de collectie voor meer dan 75% uit audiovisueel materiaal bestaat. Splits je dit relatief grote aandeel per type instelling uit, dan blijkt dat voornamelijk omroepen veel audiovisueel materiaal beheren. Meer dan 56% van de respondenten uit de omroepsector geeft in 2019 aan dat de collectie voor meer dan 75% uit audiovisueel materiaal bestaat.

Musea en overheidsarchieven beheren relatief weinig audiovisueel materiaal. 40% van de respondenten uit de museumsector en 52% van de respondenten vanuit overheidsarchieven geven aan dat minder dan 5% van de collectie uit audiovisueel materiaal bestaat.

Ten opzichte van de meting in 2017 is er over de hele linie een kleine afname van het aandeel audiovisueel materiaal binnen de collecties van instellingen. Het aantal instellingen waarvan de collectie voor meer dan 50% uit audiovisueel materiaal bestaat nam tussen 2017 en 2019 af. Het aantal instellingen dat in 2019 tussen 5 en 25% audiovisueel materiaal beheert nam toe. 10% van de respondenten maakt gebruik van de nieuwe antwoordoptie 'weet ik niet' en geeft hiermee aan niet te weten hoe groot het aandeel audiovisueel materiaal binnen de collectie is.

Bij bovengenoemde observaties dient rekening gehouden te worden met de mogelijkheid dat wijzigingen deels het gevolg kunnen zijn van verschillen in de omvang en samenstelling van de groep respondenten.

Aandeel audiovisueel materiaal in collectie (schatting)

Figuur 3. Aandeel audiovisueel materiaal in de collectie, uitgesplitst naar type instelling. N=69

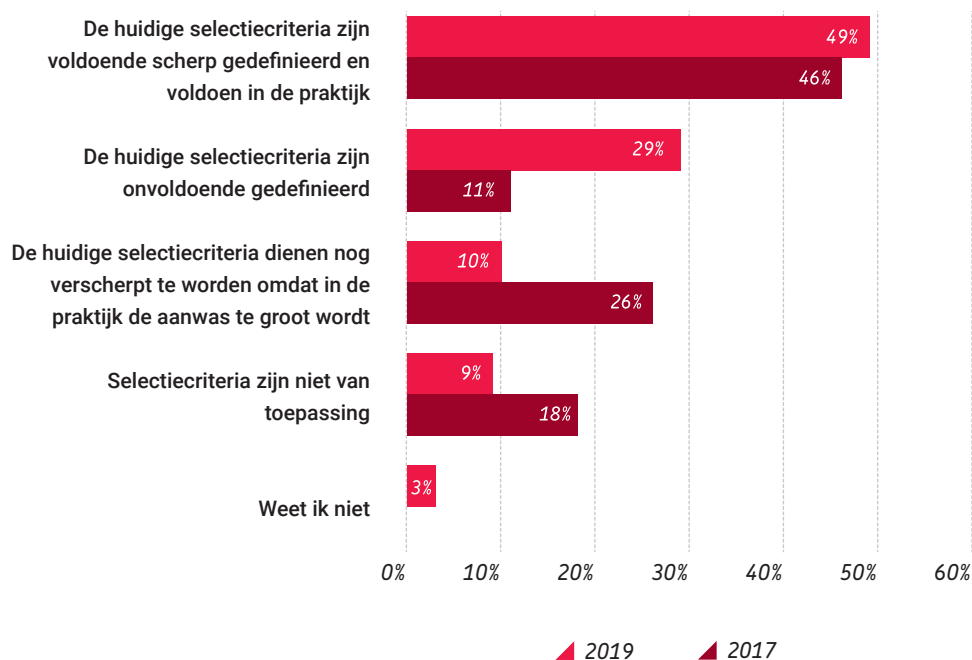
Voor de toekomst verwacht de meerderheid van de respondenten (58%) dat het aandeel van audiovisueel materiaal in de komende jaren stabiel zal blijven. Een ander deel (29%) verwacht een stijging van meer dan 5%. Slechts een kleine groep (3%) verwacht een daling.

3.3 Fysieke versus digitale collecties en de verwerving van audiovisueel materiaal

Een belangrijk aspect van het collectiebeheer is het opnemen van nieuw materiaal. Dit opnemen van (audiovisueel) materiaal in de collectie gebeurt veelal aan de hand van selectiecriteria. Bijna de helft van de respondenten geeft aan dat deze criteria voldoen in de praktijk. 39% geeft aan dat de selectiecriteria onvoldoende zijn gedefinieerd of nog verscherpt dienen te worden. Figuur 4 laat zien hoe respondenten de selectiecriteria van hun instelling beoordelen in zowel 2017 en 2019. Opvallend is dat het aandeel respondenten dat aangeeft dat de selectiecriteria onvoldoende gedefinieerd zijn, sterk is toegenomen ten opzichte van 2017. Tegelijk nam het aandeel respondenten dat aangeeft dat de aanwas in de praktijk te groot is en dat de selectiecriteria daarom verscherpt dienen te worden af. Het totale aandeel van de respondenten dat stelt dat de huidige selectiecriteria onvoldoende scherp zijn of verscherpt dienen te worden, is hiermee op een paar procent na gelijk gebleven (van 37% naar 39%).

15

Hoe kwalificeert u de selectiecriteria die uw organisatie hanteert voor opname van audiovisueel materiaal in uw collectie?

Figuur 4. Respondenten beoordelen de selectiecriteria die de organisatie hanteert voor de opname van audiovisueel materiaal in de collectie. N=69

Om een idee te krijgen van de omvang van de digitale collecties ten opzichte van de fysieke collecties vragen we welk deel van de fysieke collectie van de instellingen geëncodeerd of gedigitaliseerd is. 39% van de respondenten geeft aan dat tussen de 25 en 75% van het audiovisuele materiaal geëncodeerd of gedigitaliseerd is. Dit geldt voor zowel beeld- als geluidsdragers. Ruim 10% geeft aan dat meer dan 90% van de dragers gedigitaliseerd is. Dit alles laat zien dat de omvang van digitale collecties ten opzichte van fysieke collecties toeneemt.

3.4 Financiering audiovisueel materiaal

Deze paragraaf richt zich op de financiering van audiovisueel materiaal binnen de collecties. In de enquête vragen we de respondenten op welke manier ze het beheer en de digitalisering en beschikbaarstelling van audiovisueel materiaal financieren. Ook vragen we naar de verhouding tussen het reguliere budget en projectsubsidies, om zo meer inzicht te krijgen in de rol van projectsubsidies.

De antwoorden vind je in figuren 5 en 6. Hieruit blijkt dat de digitalisering van audiovisueel materiaal veelal uit de reguliere budgetten van organisaties gebeurt. Bijna de helft van de respondenten (45%) geeft aan dat dit het geval is. Verder valt op dat een kwart van de respondenten aangeeft dat de instelling in 2019 helemaal geen audiovisueel materiaal digitaliseerde. Ook opmerkelijk is dat in 2017 maar liefst 40% van de respondenten aangeeft geen Audiovisueel materiaal te digitaliseren tegenover 26% in 2019. Ook lijkt er nu meer ruimte te zijn voor de combinatie van financiering uit het reguliere budget en projectsubsidies (van 7 naar 15%).

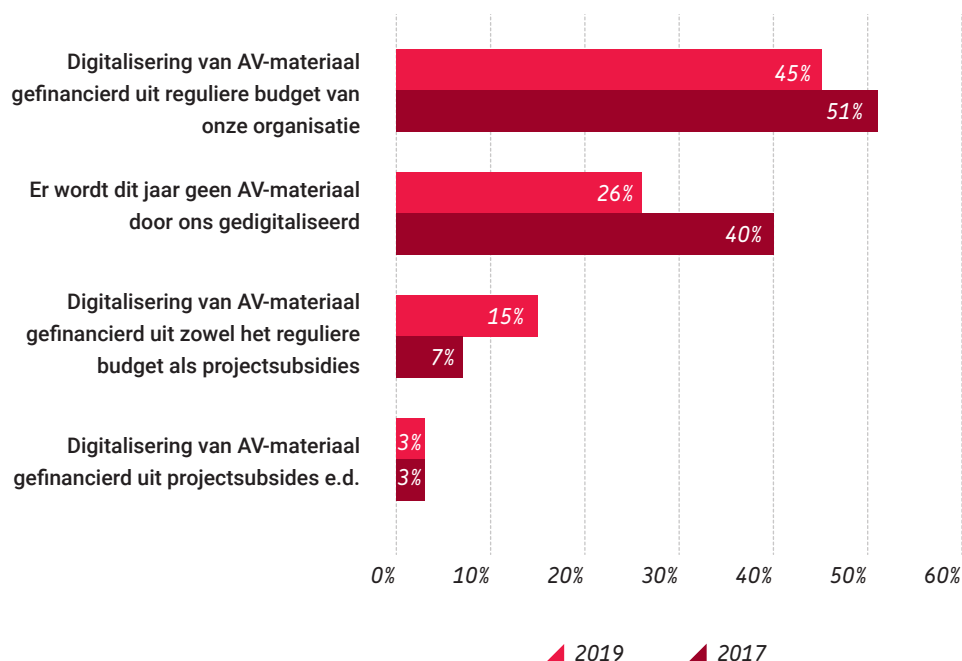
Het merendeel van de respondenten (54%) weet niet wat de verhouding tussen het reguliere budget en projectsubsidies is. 32% van de respondenten geeft aan dat de verhouding 90-10 is. Dit betekent dat 10% van de financiering uit projectsubsidies komt en de rest uit het reguliere budget.

Ook voor de financiering van het beheer en de beschikbaarstelling van audiovisueel materiaal gebruikt een meerderheid van de bevraagde instellingen (68%) het reguliere budget. Slechts 7% van de respondenten gebruikt hiervoor projectsubsidies. Bij digitalisering is dit 18%. Dit verschil kan betekenen dat bij de verlening van subsidies de focus ligt op digitalisering.

Tot slot valt op dat ten opzichte van 2017 weinig respondenten aangeven geen audiovisueel materiaal te beheren of beschikbaar te stellen (7% ten opzichte van 25%).¹⁴

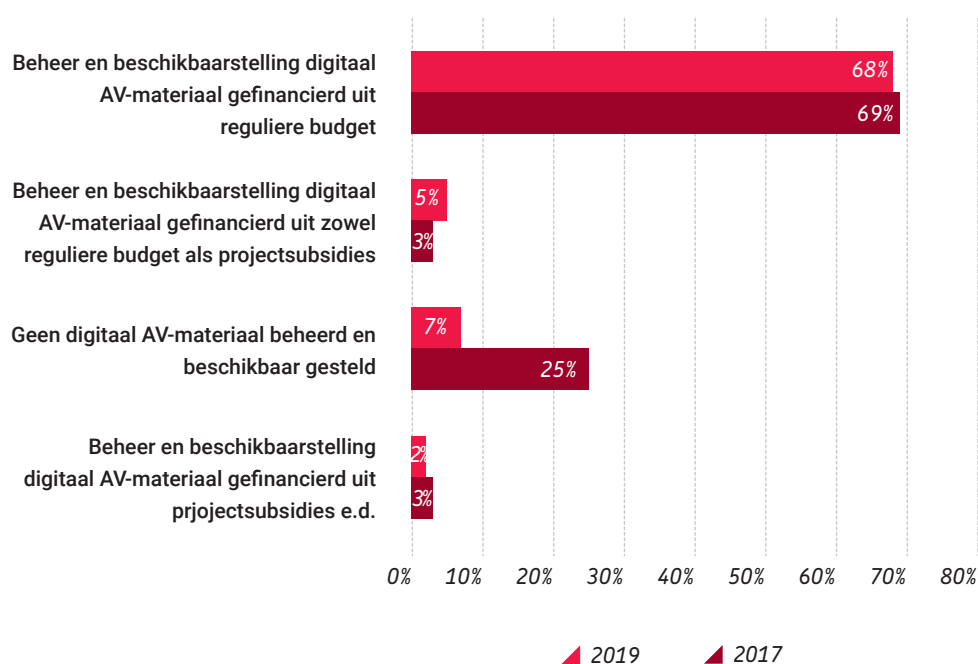
14. Een mogelijke verklaring is de periode waarin de vragenlijst is uitgezet. Normaliter wordt de vragenlijst aan het einde van het jaar uitgezet, waardoor respondenten met meer zekerheid kunnen zeggen dat er dat jaar geen digitaal audiovisueel materiaal meer wordt beheerd en beschikbaar gesteld.

Financiering digitalisering audiovisueel materiaal

Figuur 5. Respondenten geven aan hoe de digitalisering van het audiovisuele materiaal van hun instelling is gefinancierd. N=62

Financiering beheer en beschikbaarstelling audiovisueel materiaal

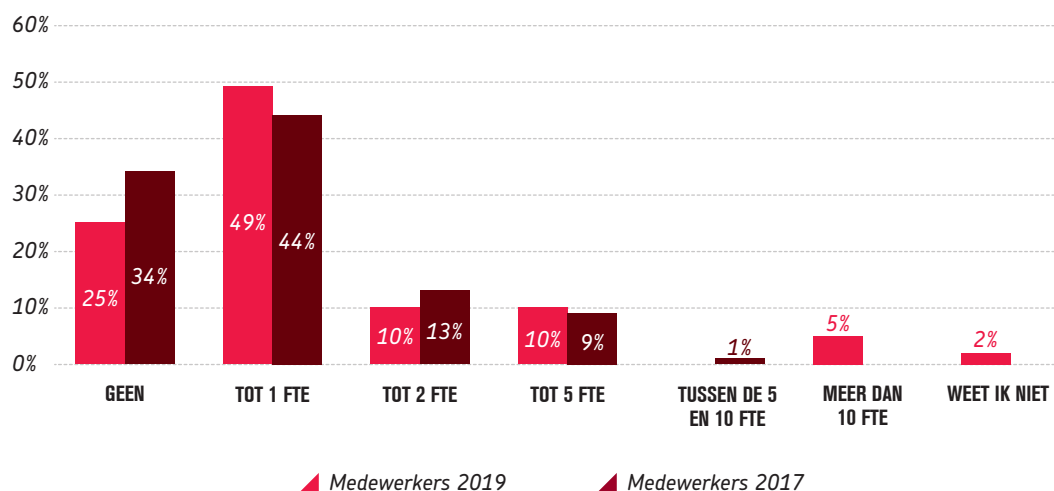
Figuur 6. Respondenten geven aan op welke manier het beheer en de beschikbaarstelling van het audiovisuele materiaal is gefinancierd. N=60

3.5 Organisatie en (IT-)infrastructuur

In eerdere TrendMonitors kwam naar voren dat het collectioneren, beheren en beschikbaar stellen van audiovisueel materiaal een specialisme is. Door het kleine aandeel van audiovisueel materiaal in veel collecties, zijn veel organisaties niet of onvoldoende toegerust op deze taak. Ook in deze TrendMonitor vragen we naar de organisatie en (IT-)infrastructuur van instellingen op het gebied van audiovisueel materiaal. We brengen in kaart hoeveel medewerkers en vrijwilligers binnen instellingen betrokken zijn bij de audiovisuele collectie en hoe de respondenten de IT-infrastructuur van de instelling beschrijven.

Figuren 7 en 8 geven de betrokkenheid van medewerkers en vrijwilligers bij de audiovisuele collectie weer.¹⁵ Het algemene beeld is dat deze betrokkenheid ten opzichte van 2017 in aantal is toegenomen. Net als in 2017 geeft bijna de helft van de respondenten (49%) aan dat één fte betrokken is bij het audiovisuele materiaal van de instelling. Het aandeel instellingen dat geen fte beschikbaar heeft voor audiovisueel materiaal is afgenomen. Verder geeft een groter deel van de respondenten aan dat hun instelling meer dan 10 fte vrijmaakt.

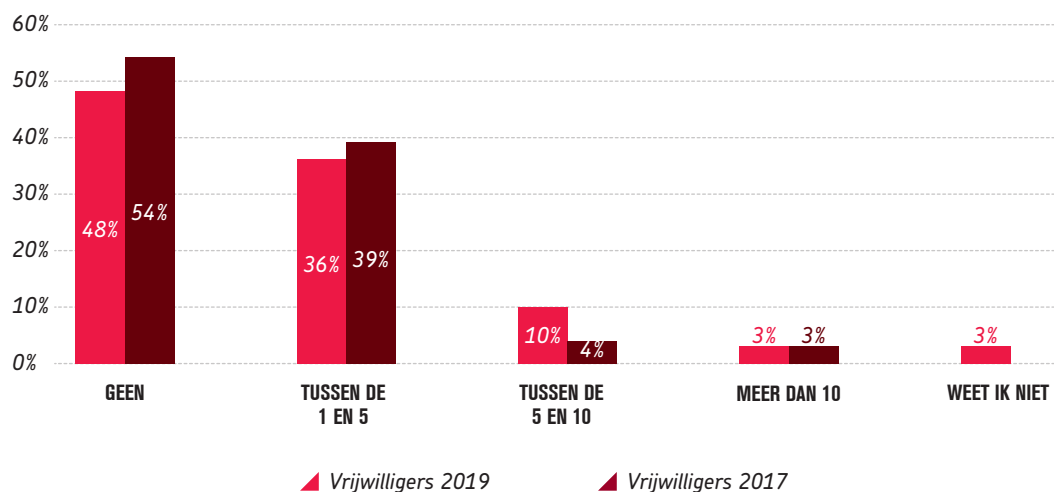
Aantal medewerkers betrokken bij audiovisueel materiaal

Figuur 7. Respondenten geven aan hoeveel medewerkers er binnen de instelling specifiek betrokken waren bij het verzamelen, beheren en beschikbaar stellen van audiovisueel materiaal. N=61

15. Bij de interpretatie van de antwoorden van respondenten dient een kanttekening geplaatst te worden: uit de toelichtingen op de antwoorden gegeven in de enquête komt het beeld naar voren dat de vraagstelling niet helder geformuleerd was. Met name de term 'specifiek betrokken' leidde tot verwarring. Een deel van de respondenten lijkt dit geïnterpreteerd te hebben als enkel de medewerkers die zich uitsluitend richten op de audiovisuele collectie, een ander deel nam ook werknemers mee die zich niet fulltime bezighielden met de collectie.

Aantal vrijwilligers betrokken bij audiovisueel materiaal

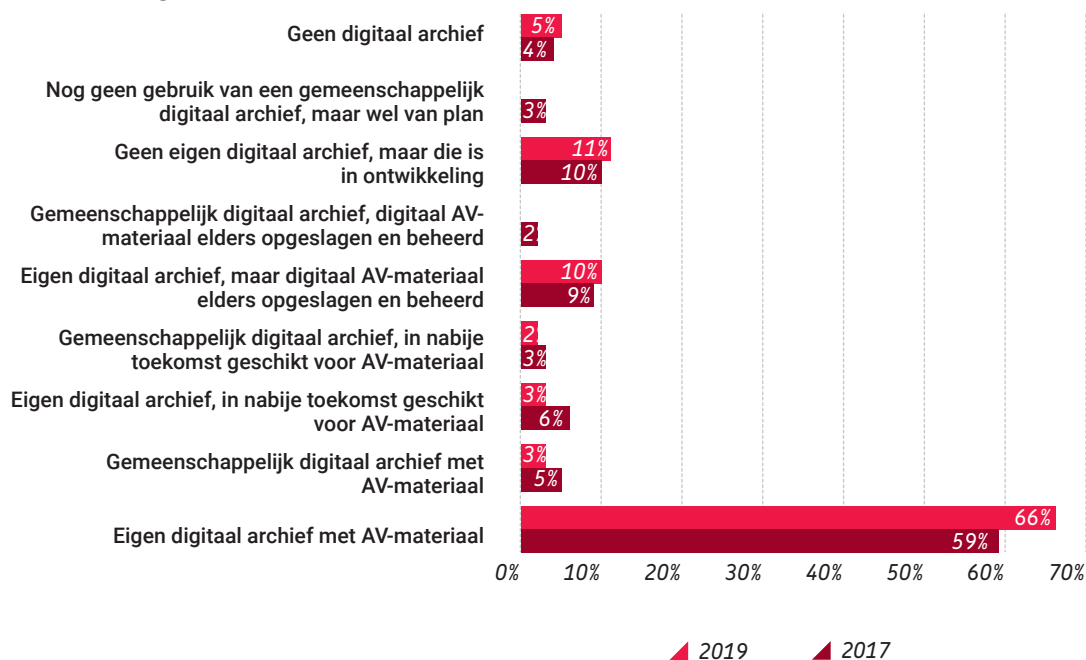

Figuur 8. Respondenten geven aan hoeveel vrijwilligers er specifiek betrokken zijn bij het verzamelen, beheren en beschikbaar

Op het gebied van IT-infrastructuur zien we slechts kleine wijzigingen tussen 2017 en 2019. Net als in 2017 geeft een meerderheid van de respondenten (66%) aan een eigen digitaal archief met audiovisueel materiaal te beheren. 10% van de respondenten heeft de opslag en het beheer van het eigen digitaal archief elders ondergebracht. Verder geeft 11% van de respondenten aan nog geen eigen digitaal archief te hebben, maar dit wel te ontwikkelen.

19

Welke beschrijving past het best bij de IT-infrastructuur van uw organisatie?

Figuur 9. Respondenten geven aan welke beschrijving het beste past bij de IT-infrastructuur van de instelling. N=62

4. Digitalisering en born digital audiovisueel materiaal

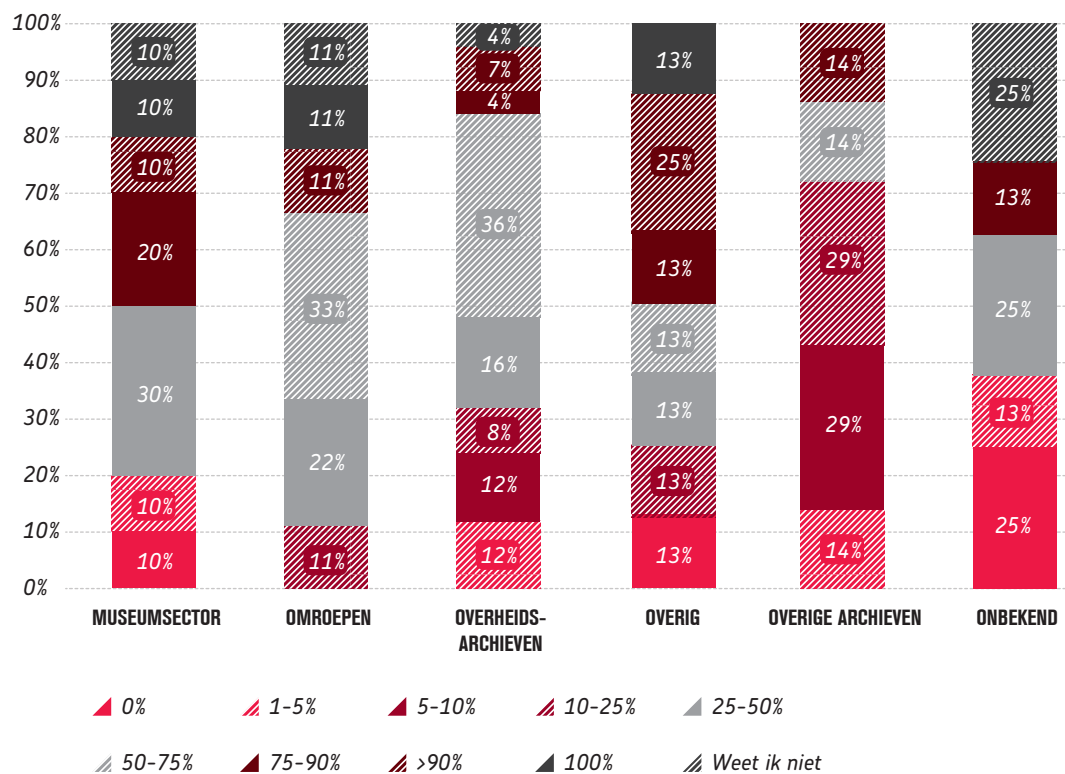
Dit hoofdstuk beschrijft de ontwikkelingen rondom de digitalisering van analoge collecties en de instroom van born digital audiovisueel materiaal. Paragraaf 4.1 gaat in op de digitaliseringsgraad en het te digitaliseren analoog materiaal. Paragraaf 4.2 beschrijft het digitaliseringsproces zelf, waaronder de digitaliseringsfaciliteiten die instellingen tot hun beschikking hebben. Vervolgens gaan we in op born digital audiovisueel materiaal. In paragraaf 4.3. komt de verwerving en beheer van born digital audiovisueel materiaal aan de orde. Paragraaf 4.4. gaat in op het beleid omtrent de instroom van born digital audiovisueel materiaal.

4.1 Digitaliseringsgraad en te digitaliseren analoog materiaal

Onderdeel van de enquête is een inventarisatie van de digitaliseringsgraad van analoog materiaal. Respondenten maken een inschatting van het percentage gedigitaliseerd en nog te digitaliseren analoog audiovisueel materiaal. De antwoorden van respondenten zijn ingedeeld naar de verschillende typen instelling waartoe de respondenten behoren (figuren 10 en 12).

De belangrijkste observatie met betrekking tot de algehele digitaliseringsgraad is een toename in 2019 ten opzichte van 2017. 42% van de respondenten geeft aan meer dan de helft van het analoge audiovisuele materiaal te hebben gedigitaliseerd. In 2017 was dit nog 34%. Wanneer we de digitaliseringsgraad weergegeven naar type instelling (zie figuur 10) valt op dat deze met name hoog is onder omroepen; 55% heeft meer dan de helft van het analoge audiovisuele materiaal gedigitaliseerd. Ook de respondenten die een overige instelling vertegenwoordigen noemen over het algemeen een hoge digitaliseringsgraad. 64% heeft meer dan de helft van het analoge audiovisuele materiaal gedigitaliseerd. Onder overige instellingen vallen vooral collectiehoudende onderzoeksinstituten zoals universiteiten, hogescholen en erfgoedbrede instellingen.

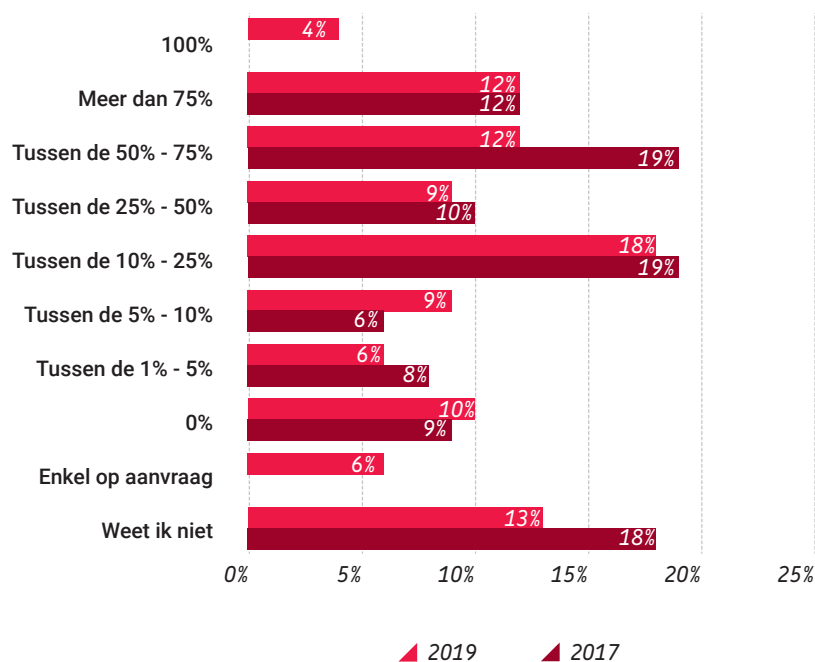
Digitaliseringsgraad analoog audiovisueel materiaal

Figuur 10. Digitaliseringsgraad naar schatting van respondenten, weergegeven per type instelling (2019). N=67

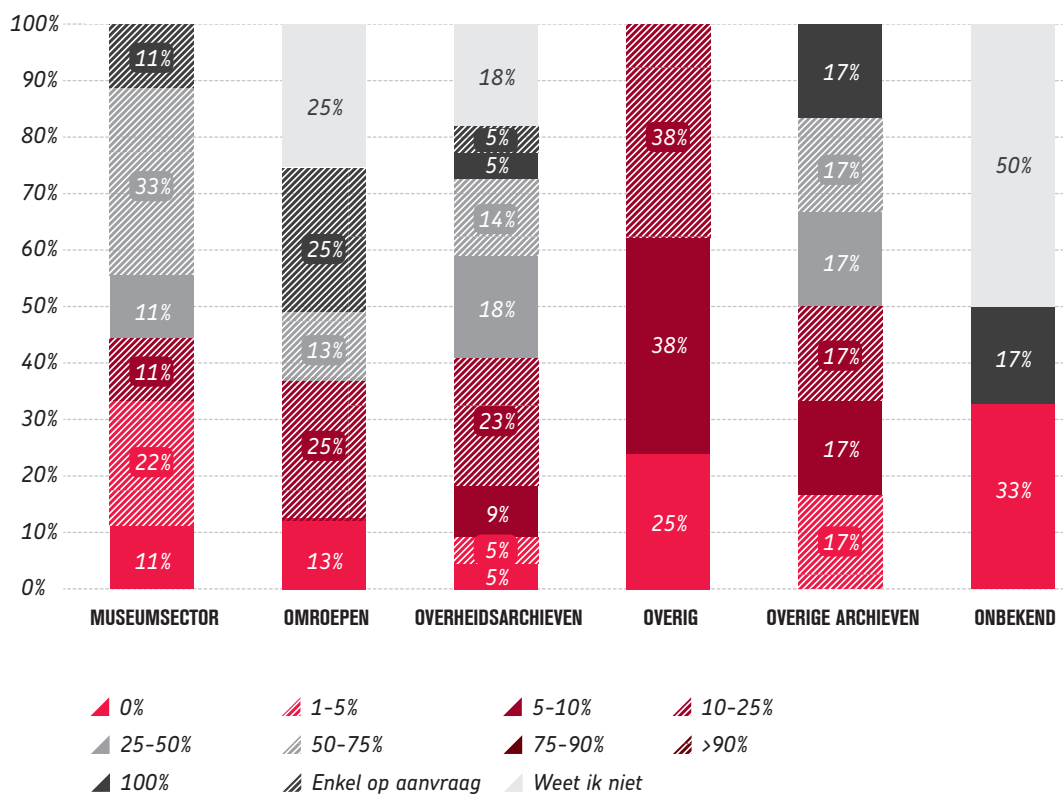
Om de digitaliseringsgraad van instellingen in perspectief te plaatsen vragen we naar het aandeel van de analoge audiovisuele collecties dat instellingen nog van plan zijn om te digitaliseren. Figuur 11 laat zien dat dit aandeel in 2019 kleiner is dan in 2017, namelijk 28% tegenover 41%. Als je het nog te digitaliseren materiaal per instelling bekijkt valt op dat vooral overheidsarchieven nog veel analoog audiovisueel materiaal moeten digitaliseren. Omroepen geven relatief vaak aan dat ze niet van plan zijn om meer materiaal te digitaliseren, of dat ze dit enkel op aanvraag te doen.

Aandeel nog te digitaliseren audiovisueel materiaal

Figuur 11. Respondenten geven een schatting van het nog te digitaliseren fysieke audiovisuele materiaal (bewegend-beelddragers en geluidsdragers tezamen). N=67 (voor 2019, onbekend voor 2017)

Nog te digitaliseren analoog audiovisueel materiaal

Figuur 12. Nog te digitaliseren materiaal naar schatting van respondenten, weergegeven per type instelling (2019). N=67

4.2 Het digitaliseringsproces

Naast de digitaliseringsgraad en het te digitaliseren materiaal vragen we de respondenten naar de faciliteiten op het gebied van digitalisering en de status van de analoge collectie.

De faciliteiten die nodig zijn om van fysiek audiovisueel materiaal digitale files te maken, noemen we 'digitaliseringsstraat'. 40% van de respondenten geeft aan een digitaliseringsstraat te hebben. 60% zegt niet zelf over deze faciliteiten te beschikken.

Vervolgens is relevant of de digitaliseringsstraat bruikbaar is. Slechts 15% geeft aan dat de faciliteiten van de digitaliseringsstraat geschikt zijn voor meer dan 90% van het nog te digitaliseren/encoderen¹⁶ audiovisuele materiaal. 30% geeft aan dat de digitaliseringsstraat geschikt is voor 50-75% van het nog te digitaliseren/encoderen audiovisuele materiaal. Een meerderheid (52%) geeft aan dat de digitaliseringsstraat geschikt is voor minder dan de helft van het nog te digitaliseren materiaal. Deze cijfers geven weer dat de faciliteiten van instellingen lang niet in alle gevallen toereikend zijn.

Een laatste observatie met betrekking tot de digitaliseringsstraat is dat 15% van de respondenten de straat beschikbaar stelt aan andere stellingen. Dit betekent dat er voor instellingen zonder faciliteiten mogelijkheden bestaan om een analoge collectie te digitaliseren. De overige respondenten zeggen de digitaliseringsstraat niet beschikbaar te stellen of dit niet te weten.

Voor de toekomst is het belangrijk dat een collectie geconserveerd blijft. Dat kan door digitalisering van fysiek audiovisueel materiaal. Ook compatibiliteit tussen dragers en hardware kan een overweging zijn om delen van de collectie (versneld) digitaal op te slaan.

Een minderheid van de respondenten (10%) geeft aan geen audiovisueel materiaal in de collectie te hebben dat binnen tien jaar gedigitaliseerd/ geëncodeerd dient te worden met het oog op conservering. 39% zegt dat dit voor minder dan de helft van het audiovisuele materiaal geldt. Bij 21% van de respondenten geldt dit voor meer dan de helft van de collectie, waarbij een groep van 6% aangeeft dat de volledige collectie risico loopt niet meer leesbaar te zijn wanneer ze niet binnen tien jaar gedigitaliseerd of geëncodeerd wordt. Deze aantallen geven weer dat de kans groot is dat delen van het audiovisuele materiaal in de toekomst voorgoed verloren gaan als er binnen de komende 10 jaar geen digitalisering of encoding plaatsvindt.

4.3 Verwerving en beheer van born digital audiovisueel materiaal

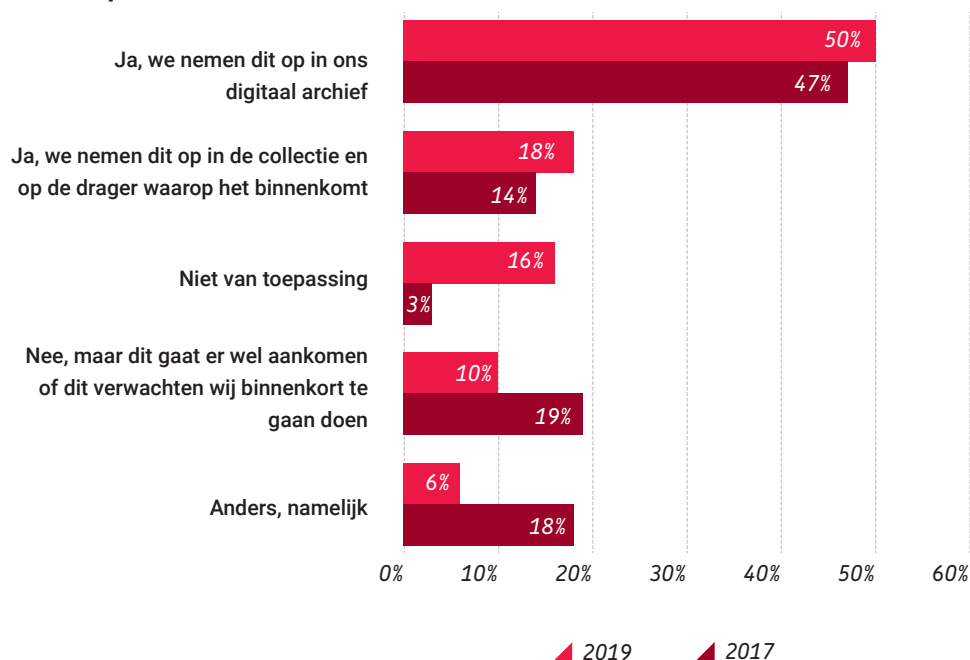
In de TrendMonitor 2018 werd al een toenemende aanwas van born digital materiaal in de collecties van instellingen geconstateerd. Deze trend lijkt zich voort te zetten; meer dan de helft (68%) van de respondenten neemt born digital audiovisueel materiaal op in de collectie (figuur 13). Dit is een kleine toename ten opzichte van 2017, toen gaf 61% van de respondenten aan born digital audiovisueel materiaal op te nemen. De helft van de respondenten neemt het binnengekomen born digital materiaal op in het digitaal archief, terwijl een kleiner deel (18%)

16. In de vragenlijst is geen onderscheid gemaakt tussen de begrippen digitaliseren en encoderen.

het materiaal opneemt op de drager waarop het binnenkomt.

10% van de respondenten is van plan om binnenkort born digital audiovisueel materiaal op te nemen in de collectie. Dit percentage is lager dan de 19% in 2017. Deze afname kan erop duiden dat een deel van de instellingen de ambitie om born digital audiovisueel materiaal te verzamelen heeft omgezet in de praktijk.

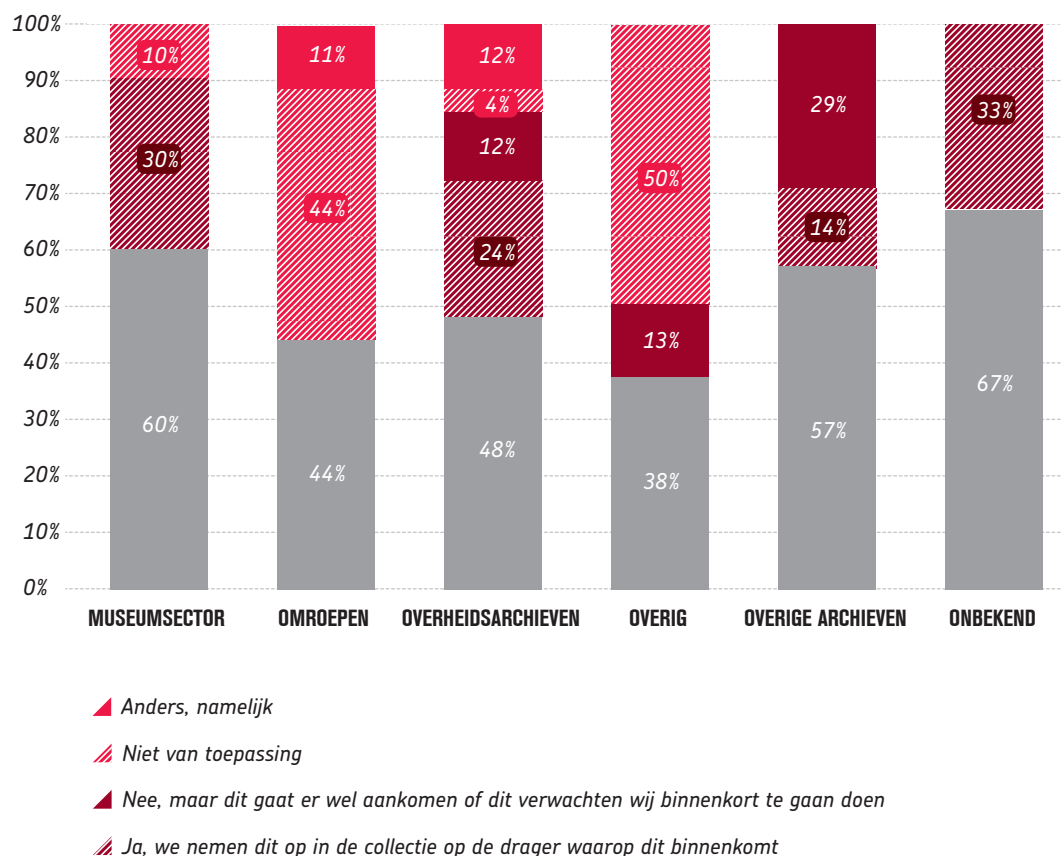
Neemt u momenteel born digital audiovisueel materiaal in uw collectie op?

Figuur 13. Respondenten geven aan of zij born digital materiaal opnemen in de collectie of dit van plan zijn. Ook is gevraagd naar de manier waarop born digital materiaal wordt opgenomen. N=62

Wanneer we de antwoorden van respondenten indelen naar type instelling, worden de verschillen tussen de instellingen duidelijk. Vooral de museumsector lijkt veel born digital audiovisueel materiaal op te nemen. 90% geeft aan dit materiaal digitaal of op een fysieke drager op te nemen. Bij de omroepen ligt dit percentage een stuk lager, namelijk 44%.

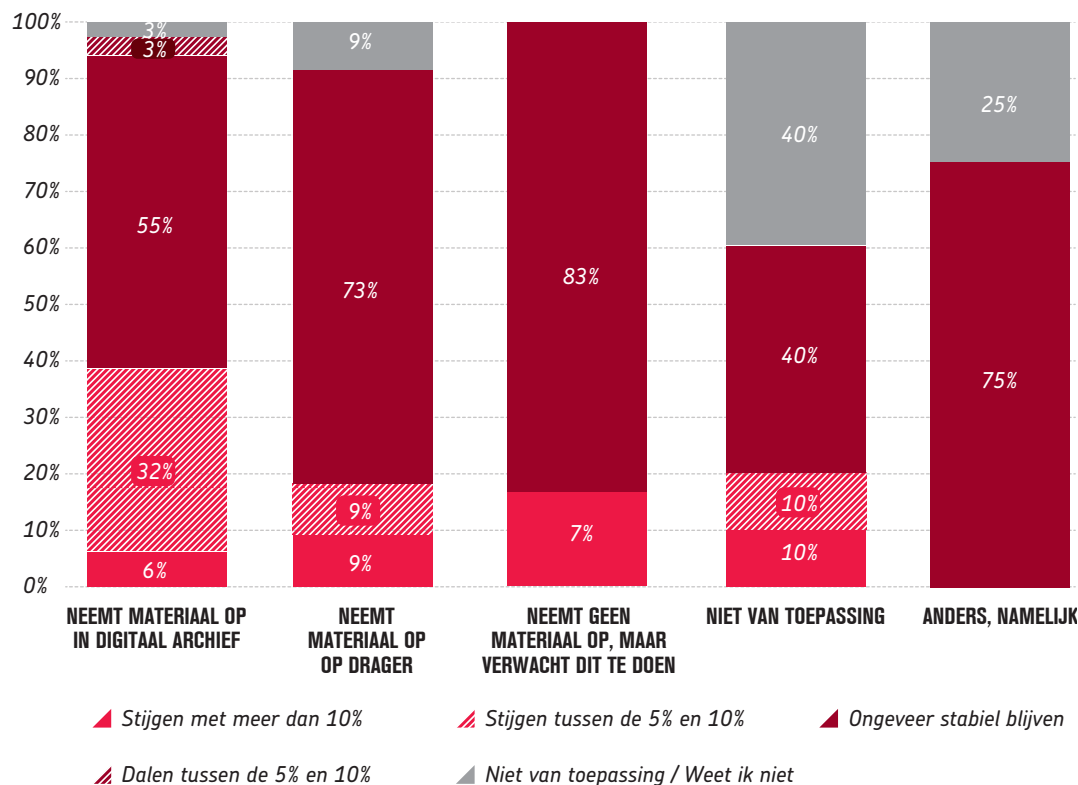
Opname born digital audiovisueel materiaal 2019

Figuur 14. Opname van born digital audiovisueel materiaal door instelling, per type instelling. N=62

Figuur 15 combineert de antwoorden van de respondenten op de vraag of hun instelling born digital audiovisueel materiaal opneemt met hun verwachtingen ten aanzien van de opname van audiovisueel materiaal door hun instelling. In dit figuur valt op dat met name de respondenten die aangeven dat hun instelling born digital materiaal opneemt in het digitale archief, een toename verwachten in de opname van audiovisueel materiaal in het algemeen. Van deze groep verwacht 38% dat het aandeel audiovisueel materiaal dat de instelling opneemt in de collectie zal stijgen met meer dan 5%. Deze observatie kan erop wijzen dat instellingen die beschikken over de faciliteiten om digital born audiovisueel materiaal op te nemen, geneigd zijn meer audiovisueel materiaal op te nemen.

Verwachtingen born digital audiovisueel materiaal

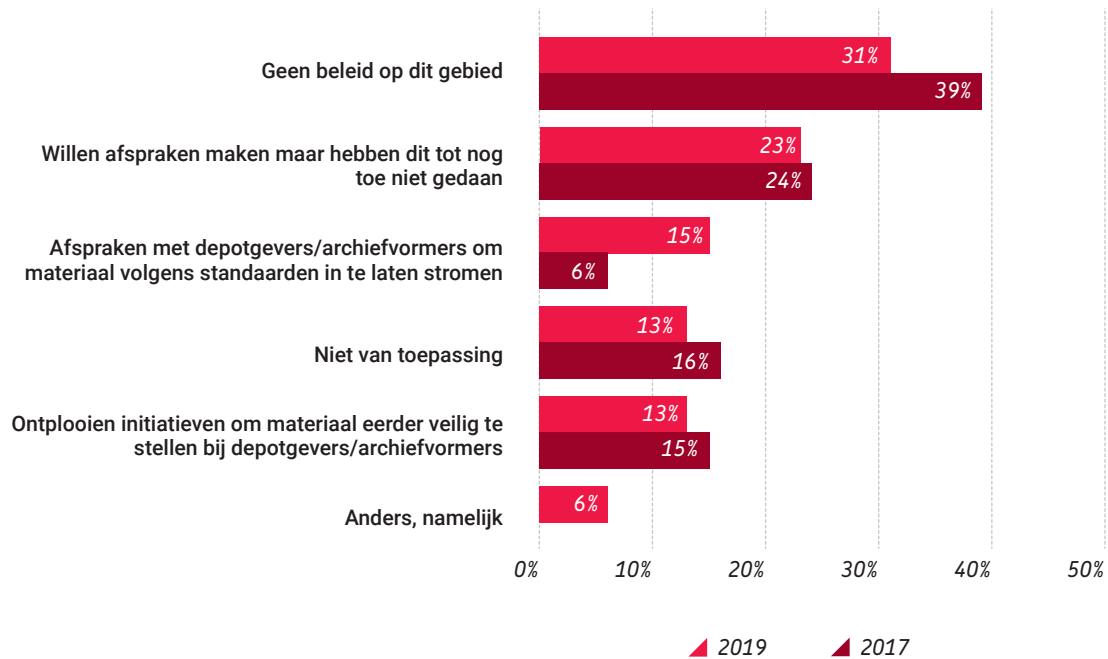
Figuur 15. Antwoorden van respondenten op de vraag of hun instelling born digital audiovisueel materiaal opneemt, gekoppeld aan de verwachtingen van respondenten met betrekking tot de opname van audiovisueel materiaal in 2019. Op de horizontale as zijn de respondenten ingedeeld op basis van of hun instelling born digital audiovisueel materiaal opneemt. Op de verticale as is het aandeel van de respondenten weergegeven dat verwacht dat het aandeel audiovisueel materiaal dat door de instelling wordt opgenomen stijgt, stabiel blijft of daalt. N=62

4.4 Beleid omtrent de instroom van born digital audiovisueel materiaal

Het beleid dat instellingen voor de opname van audiovisueel materiaal in de collectie hanteren is een belangrijk aspect in de aanwas van digital born materiaal. In paragraaf 3.3 zijn we reeds ingegaan op de selectiecriteria rondom het opnemen van (audiovisueel) materiaal in de collectie. In dit onderdeel vragen we de respondenten of zij een beleid hanteren voor de opname van born digital audiovisueel materiaal of van plan zijn dit te doen (figuur 16). Op dit moment hanteert de meerderheid van de instellingen geen beleid omtrent de instroom van born digital audiovisueel materiaal. 31% hanteert helemaal geen beleid en 23% zegt geen beleid te hebben, maar dit wel te willen. Over het algemeen is het aandeel van de respondenten dat zegt geen beleid te hebben in 2019 afgenomen ten opzichte van 2017.

Verder valt op dat het aandeel respondenten dat afspraken maakt met depotgevers of archiefvormers sterk is toegenomen, van 6% in 2017 tot 15% in 2019. Dat neemt niet weg dat het aantal respondenten dat afspraken maakt alsnog laag is.

Afspraken over standaarden voor instroom born digital audiovisueel materiaal

Figuur 16. Respondenten geven aan welk beleid de instelling voert met betrekking tot de opname van born digital audiovisueel materiaal. N=62

5. Beschikbaarstelling van audiovisuele collecties

Dit hoofdstuk beschrijft de kennisbehoeften van instellingen met betrekking tot het beschikbaar stellen van audiovisuele collecties. Daarnaast gaat het in op de kansen en ontwikkelingen op het gebied van de beschikbaarstelling van audiovisueel materiaal.

28

5.1 Kennisbehoeften met betrekking tot het beschikbaar stellen van audiovisuele collecties

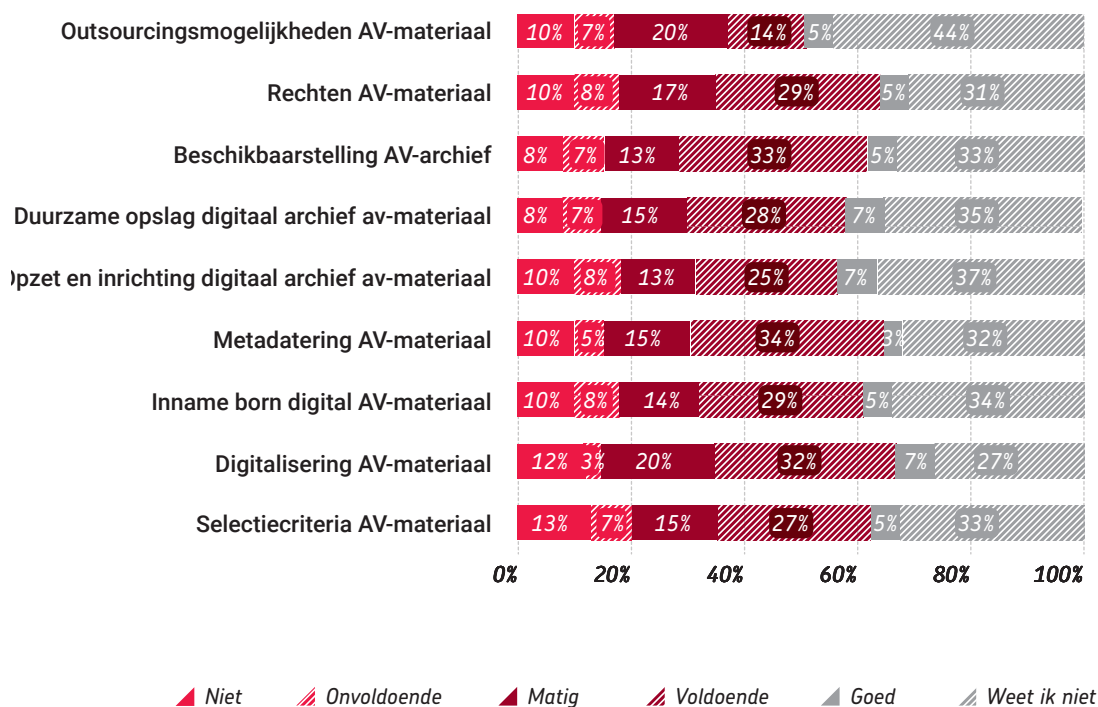
De sector kent verschillende kenniscentra en kennisbanken, zoals nationaal Digitaal Erfgoed Nederland (DEN), NDE, KIA en KVAN/BRAIN en internationaal IASA, AMIA, FIAT/IFTA of FIAF. In hoeverre voldoen deze kenniscentra en kennisbanken aan de kennisbehoeften van instellingen? De antwoorden van de respondenten op deze vraag zie je in figuur 17. Op basis hiervan kunnen we enkele observaties doen.

Allereerst valt op dat een groot deel van de respondenten de optie 'weet ik niet' heeft aangekruist. Dit antwoord kan erop duiden dat respondenten niet kunnen inschatten in hoeverre er aan de kennisbehoeften van hun instelling voldaan wordt. Ook kan dit betekenen dat ze zelf niet bekend zijn met de kenniscentra, kennisbanken of de mogelijkheden die deze bieden.

Wat ook opvalt is dat de mate waarin de kenniscentra en -banken voldoen aan de kennisbehoeften van de respondenten weinig varieert als je kijkt naar de verschillende onderwerpen. Er lijken geen specifieke onderwerpen te zijn waarmee ze beperkt of juist in hoge mate voldoen aan de kennisbehoeften. De grafiek laat zien dat ongeveer 30 tot 40% van de respondenten aangeeft dat er niet, onvoldoende of matig wordt voldaan aan hun

kennisbehoeften door kenniscentra en kennisbanken. Het aantal respondenten dat aangeeft dat er voldoende of goed wordt voldaan aan hun kennisbehoeften varieert eveneens tussen ongeveer 30 en 40%.

In hoeverre wordt aan de kennisbehoefte van uw organisatie voldaan door de diverse kenniscentra en kennisbanken op de volgende aandachtsgebieden?

Figuur 17. Respondenten geven aan in welke mate aan hun kennisbehoefte wordt voldaan door kenniscentra en kennisbanken. N=60.

Naast kenniscentra en -banken kent de sector verschillende netwerkorganisaties, waaronder AVA_Net. AVA_Net biedt een kennisplatform en heeft als doel de positie van audiovisueel erfgoed te versterken. Aan welke activiteiten zouden dergelijke netwerkorganisaties prioriteit moeten geven? Figuur 18 toont de antwoorden van respondenten op deze vraag.

De drie belangrijkste aandachtsgebieden voor netwerkorganisaties volgens de respondenten zijn:

- kennisdeling en -verspreiding onder erfgoedinstellingen,
- aanpakken van rechtenkwesties,
- bewustwording van het belang van duurzame opslag en ontsluiting van audiovisueel materiaal bij toeleverende instellingen.

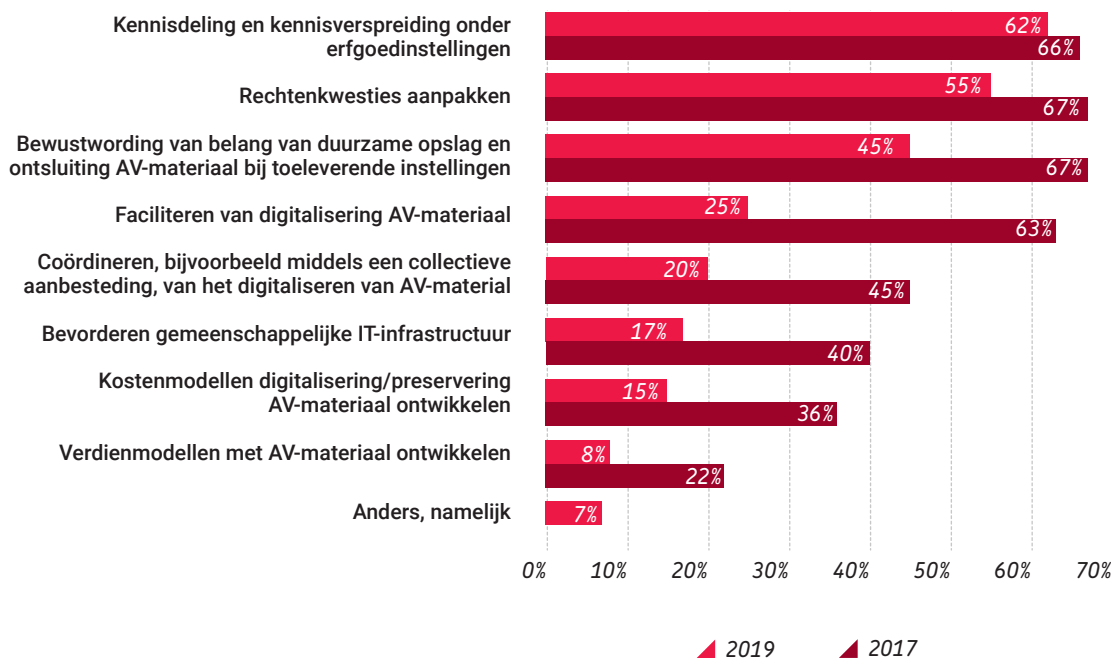
Activiteiten die minder respondenten prioriteit geven hebben voornamelijk betrekking op zaken als het ontwikkelen van kosten- of verdienmodellen en activiteiten die neigen naar meer samenwerking tussen instellingen, zoals het bevorderen van een gemeenschappelijke IT-infrastructuur of het coördineren van digitalisering.

Er lijkt een verschil te zijn in het type activiteiten dat vaker wordt aangemerkt als prioriteit en het type activiteiten waarbij dit niet het geval is. De respondenten geven meer prioriteit aan de activiteiten waarbij de netwerkorganisatie een ondersteunende rol vervult door bijvoorbeeld kennisdeling te faciliteren en bewustwording te creëren. Minder prioriteit geven ze aan activiteiten die neigen naar meer samenwerking tussen instellingen, zoals het coördineren van het digitaliseren van audiovisueel materiaal of het beheren van een gemeenschappelijke infrastructuur.

Een laatste observatie is dat respondenten in 2019 prioriteit geven aan dezelfde activiteiten als in 2017. Wel hebben ze in 2019 een duidelijker voorkeur; het verschil tussen de meest en minst gekozen antwoordopties is in dit jaar groter.

Aan welke activiteiten zou volgens u door een netwerkorganisatie als AVA_Net prioriteit gegeven moeten worden?

30

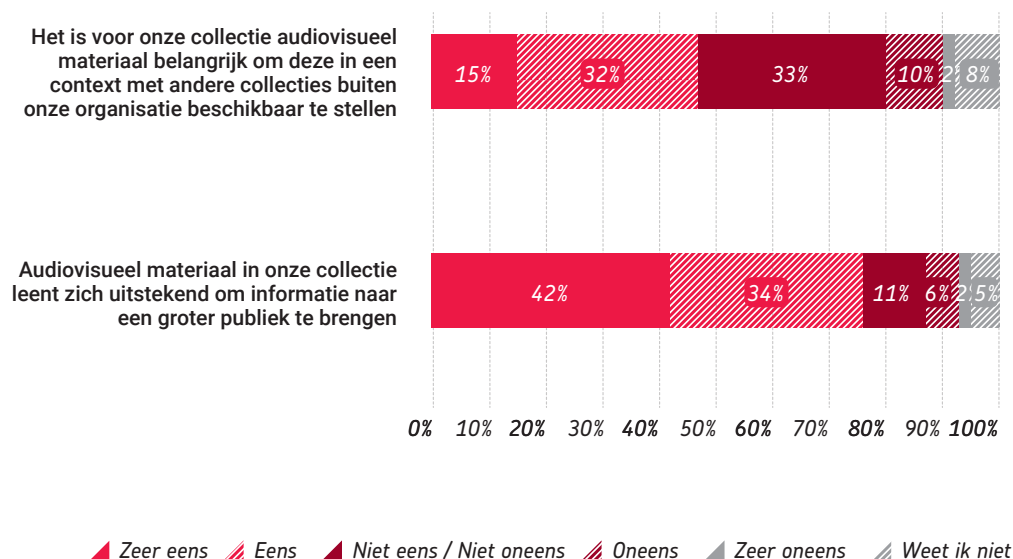
Figuur 18. Respondenten geven aan welke activiteiten door netwerkorganisaties prioriteit dient te worden gegeven, hierbij was het mogelijk meerdere antwoorden te geven. N=60

5.2 Kansen, ontwikkelingen en belemmeringen

In deze paragraaf presenteren we enkele kansen, ontwikkelingen en belemmeringen. De inzichten komen voort uit de enquête en de interviews met instellingen.

Auteursrechten en privacy op een online platform. Instellingen hechten waarde aan het waarborgen van auteursrechten en de privacy. Tegelijk gebruiken instellingen het meest commerciële platforms als YouTube en Facebook om hun audiovisuele materiaal te publiceren. Deze ontwikkelingen staan haaks op elkaar; grote commerciële platforms bieden doorgaans beperkte mogelijkheden voor het beschermen van privacy of auteursrechten. In interviews geven gesprekspartners aan dat het gebruik van commerciële platforms gepaard gaat met het verlies van controle over het gepubliceerde materiaal. Het open karakter van platforms als YouTube en Facebook betekent dat geplaatste video's in principe voor iedereen te bekijken en relatief makkelijk te verspreiden zijn zonder toestemming of medeweten van de publicerende instelling, ook als het gaat om privacygevoelig of auteursrechtelijk beschermd materiaal.

Audiovisueel materiaal voor een groter publiek. Audiovisueel materiaal in de collectie leent zich uitstekend om informatie over te brengen naar een groter publiek. 76% van de respondenten is het eens of zeer eens met deze stelling (figuur 19). Tegelijk geeft bijna de helft (43%) van de respondenten aan geen audiovisueel materiaal te publiceren via online videoplatforms. Een mogelijke verklaring voor dit verschil is dat instellingen niet over de mogelijkheden beschikken om materiaal te publiceren. Deze verklaring wordt bevestigd door de respondenten die aangeven dat ze geen materiaal publiceren. 38% geeft aan dat de instelling niet over de juiste expertise beschikt, 35% zegt dat de instelling onvoldoende budget heeft.

Figuur 19. Respondenten geven aan in hoeverre zij het eens zijn met de twee bovenstaande stellingen. N=62

6. Conclusies

In deze TrendMonitor presenteren wij de stand van zaken van audiovisuele materialen in de collecties van een scala aan instellingen die audiovisueel erfgoed beheren. We bespraken achtereenvolgens de omvang en het beheer van audiovisuele collecties, de digitalisering van analoog audiovisueel materiaal, de opname van born digital Audiovisueel materiaal en de beschikbaarstelling van audiovisueel materiaal. We zetten de belangrijkste resultaten en conclusies op een rij.

Audiovisueel materiaal is bij een groot deel van de instellingen een klein deel van collectie. Tegelijkertijd is uit eerdere TrendMonitors naar voren gekomen dat het verzamelen, beheren en beschikbaar stellen van audiovisueel materiaal een specialisme is. Gezien het kleine aandeel van audiovisueel materiaal in veel collecties, zijn veel organisaties niet of onvoldoende toegerust op deze taak. Positief is dat het lijkt dat de betrokkenheid in aantal medewerkers en vrijwilligers ten opzichte van 2017 is toegenomen, zij het in kleine mate.

De algehele digitaliseringsgraad is ten opzichte van 2018 toegenomen. Met name onder omroepen is de digitaliseringsgraad hoog. Opvallend is dat een deel van de respondenten aangeeft dat ze in 2019 geen audiovisueel materiaal digitaliseren. Vooral bij overheidsarchieven en instellingen binnen de museumsector ligt nog veel audiovisueel materiaal dat nog niet gedigitaliseerd is.

In de TrendMonitor 2018 werd reeds een toenemende aanwas van born digital materiaal in de collecties van instellingen geconstateerd. Deze trend lijkt zich voort te zetten; meer dan de helft (68%) van de respondenten geeft aan born digital audiovisueel materiaal op te nemen in de collectie.

De instellingen financieren het beheer en de digitalisering en beschikbaarstelling van audiovisueel materiaal veelal vanuit hun reguliere budgetten. Daarnaast lijkt er voor de financiering van de digitalisering van audiovisueel materiaal meer ruimte te zijn voor een combinatie van het reguliere budget samen met projectsubsidies.

De waarborging van auteursrechten en privacy vormt voor instellingen een belemmering om audiovisueel materiaal op commerciële online platforms te publiceren. In de vorige TrendMonitor kwam reeds naar voren dat rechtenkwesties een struikelblok zijn bij de inzet van audiovisueel materiaal voor het bereiken van een breed publiek. Meer kennis over dit onderwerp en uitwisseling van ervaringen kunnen instellingen helpen bij op het oplossen van vraagstukken die zij tegenkomen in de praktijk.

Bijlage: overzicht gesprekpartners

Type instelling	Organisatie
Overheidsarchieven	Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC) Drents Archief Erfgoed Leiden Fries Filmarchief Gronings Audiovisueel Archief (GAVA) Regionaal Historisch Centrum Eindhoven Stadsarchief Rotterdam
Regionale omroepen	Omroep Gelderland
Museumsector	Limburgs Museum EYE
Overig	LIMA Muziekweb

BEELD EN GELUID

